

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTO MOKSLINĖS VEIKLOS ORGANIZAVIMO TVARKA

1. Bendrosios nuostatos

1.1. Lietuvos istorijos instituto (toliau – Institutas) mokslinės veiklos organizavimo tvarka, parengta vykdant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1793 patvirtintų Instituto įstatų 12 straipsnio 1 punktą, reglamentuoja Instituto mokslinės veiklos organizavimo, finansavimo, apskaitos bei vertinimo tvarką, intelektinės nuosavybės apsaugą bei kitus organizacinius su moksline veikla susijusius klausimus.

1.2. Instituto mokslinės veiklos tikslai – vykdyti Lietuvos kultūros, ūkio ir visuomenės tęstinumui ir plėtrai svarbius ilgalaikius mokslinius tyrimus, socialinės ir kultūrinės plėtros darbus Lietuvos istorijos, archeologijos, etnologijos srityse; vykdyti fundamentinius ir taikomuosius Lietuvos valstybės, visuomenės ir lietuvių tautos priešistorės, istorijos, Lietuvos etninės kultūros tyrimus, tirti ir skelbti Lietuvos istorijos šaltinius; aktyviai dalyvauti plėtojant Lietuvos istorijos mokslą, skatinti tarpdalykinių tyrimų plėtrą; užtikrinti istorijos, archeologijos ir etnologijos tyrimų integraciją į tarptautinę mokslinių tyrimų erdvę.

1.3. Lituanistiniai moksliniai tyrimai, socialinė ir kultūrinė plėtra yra pagrindinė ir privaloma Instituto mokslo darbuotojų ir tyrėjų veikla, jos rezultatai (intelektinis produktas) lemia asmens akademinę karjerą Institute. Skatinami moksliniai tyrimai, kuriais sukuriama aukščiausio lygio moksliniai darbai, užtikrinama integracija į Europos mokslinių tyrimų erdvę ir tarptautinio mokslinio bendradarbiavimo plėtra.

1.4. Institute vykdomi fundamentiniai ir taikomieji moksliniai tyrimai bei socialinės ir kultūrinės plėtros darbai.

2. Pagrindinės sąvokos ir apibrėžimai

2.1. **Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra (MTEP)** – sistemingai atliekamas kūrybinis pažinimo darbas, apimantis žmogaus, gamtos, kultūros ir visuomenės pažinimą, ir naujai gautų pažinimo rezultatų panaudojimas. MTEP sudaro trys veiklos sritys: fundamentiniai moksliniai tyrimai, taikomieji moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra.

2.2. **Fundamentiniai moksliniai tyrimai** – teoriniai ir (arba) eksperimentiniai darbai, atliekami visų pirma reiškinį esmei ir stebimai tikrovei pažinti, tuo metu neturint tikslo konkrečiai panaudoti gautus rezultatus.

2.3. **Taikomieji moksliniai tyrimai** – eksperimentiniai ir (arba) teoriniai pažinimo darbai, pirmiausia skiriami specifiniams praktiniams tikslams pasiekti arba uždaviniams spręsti.

2.4. **Eksperimentinė plėtra** (kitai – **taikomoji mokslinė veikla**) – sistemingi darbai, pagrįsti turimomis žiniomis bei praktine patirtimi ir skiriami naujų medžiagų, produktų ar įrenginių kūrimui, naujų procesų, sistemų ar paslaugų diegimui ir esminiam tobulinimui to, kas jau sukurta ar įdiegta. Ši sąvoka apima naujų medžiagų, technologijų, prietaisų, gaminių kūrimą, eksperimentinių technologinių linijų, gaminių prototipų gamybą, medžiagų, technologijų ir t. t. tobulinimą.

2.5. **Tyrėjas** – aukštąjį išsilavinimą turintis asmuo, atliekantis mokslinius tyrimus ir (arba) eksperimentinės plėtros darbus.

2.6. **Mokslininkas** – tyrėjas, atliekantis mokslinius tyrimus ir turintis mokslo laipsnį ir (arba) pedagoginį vardą.

2.7. **Daktaras (habilituotas daktaras)** – mokslo laipsnis, suteikiamas asmeniui, apgynusiam daktaro disertaciją (habilitacinį darbą), taip pat asmuo, turintis atitinkamą mokslo laipsnį.

2.8. **Mokslo darbuotojas** – Instituto darbuotojas, dirbantis mokslinį darbą. Mokslo darbuotojų pareigybės – vyriausiasis mokslo darbuotojas, vyresnysis mokslo darbuotojas, mokslo darbuotojas ir jaunesnysis mokslo darbuotojas, mokslininkas stažuotojas.

2.9. **Mokslo skyrius** – struktūrinis Instituto padalinys, vykdamas tam tikros mokslo šakos arba istorinio laikotarpio arba mokslinės problematikos mokslinius tyrimus.

2.10. **Mokslo programa (projektas)** – planingų ir tarpusavyje susijusių veiksmų seka mokslinių tyrimų srityje, siekiant per nustatytą laikotarpį nustatytais ištekliais (žmogiškaisiais, finansiniais) pasiekti užsibrėžtus tikslus, įvykdyti iškeltus uždavinius ir gauti planuotus rezultatus.

2.11. **Mokslo programos (projekto) vadovas** – Instituto darbuotojas, kuriam programos (projekto) vykdymo laikotarpiu suteikti įgaliojimai vadovauti numatytam mokslo tiriamajam darbui.

3. Mokslinės veiklos organizavimas ir valdymas

3.1. Mokslinę veiklą vykdo visi mokslo skyriai.

3.2. Mokslinę veiklą plėtojantys skyriai atlieka fundamentinius ir (arba) taikomuosius tyrimus bei eksperimentinę (socialinę, kultūrinę) plėtrą, vykdydami biudžetinius mokslo tiriamuosius darbus, dalyvaudami Lietuvos ir tarptautinėse mokslo programose bei projektuose.

3.3. Mokslinės veiklos organizavimo forma – mokslo programos (ilgalaikės mokslo programos ir Instituto mokslo programos), Lietuvos mokslo tarybos finansuojami mokslo projektai, tarptautinės mokslo programos. Išimtiniais atvejais Instituto mokslo taryba gali leisti vykdyti individualią mokslinių tyrimų programą.

3.4. Mokslinė veikla vykdoma, mokslo programos rengiamos laikantis Instituto mokslinės veiklos kryptių, numatytų Lietuvos istorijos instituto įstatuose ir kituose lokaliniuose teisės aktuose.

3.5. Instituto mokslo programų inicijavimo, rengimo, tvirtinimo, vykdymo ir atsiskaitymo už jas tvarką nustato *Mokslo programų aprašas*, kurį tvirtina Instituto mokslo taryba.

3.6. Ilgalaikių programų inicijavimo, rengimo, tvirtinimo, vykdymo ir atsiskaitymų už jas tvarką nustato Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. sausio 31 d. įsakymu „Dėl ilgalaikių institucinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programų inicijavimo, tvirtinimo, vykdymo ir vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ Nr. V-153 patvirtintas *Ilgalaikių institucinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros programų inicijavimo, tvirtinimo, vykdymo ir vertinimo tvarkos aprašas* ir Instituto mokslo tarybos patvirtintas *Mokslo programų aprašas*.

3.7. Už institute atliekamus mokslinius tyrimus ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbus bei mokslo programų vykdymą atsakingi programų (projektų) vadovai, mokslo skyrių vadovai ir direktoriaus pavaduotojas mokslo reikalams.

3.8. Instituto mokslinės veiklos strategines kryptis nustato, mokslinę veiklą reglamentuojančius dokumentus tvirtina, mokslinę veiklą ir jos rezultatus vertina Instituto mokslo taryba.

3.9. Direktoriaus pavaduotojas mokslo reikalams, vykdydamas direktoriaus pavestas funkcijas, vadovauja mokslo skyriams, organizuojant bei koordinuojant mokslinę veiklą ir programų bei projektų darbą.

3.10. Mokslo skyrių vadovai atsako už skyrių mokslinio darbo organizavimo, o programų ir projektų vadovai – už programų ir projektų darbo organizavimo efektyvumą.

3.11. Mokslinio darbo normas mokslo darbuotojams nustato Instituto mokslo taryba.

3.12. Remiantis Instituto strateginiu planu, Instituto mokslo tarybos patvirtintomis programomis, įgyvendinamais projektais, kiekvienų kalendorinių metų sausio mėnesį sudaromi patvirtintos formos individualūs mokslinių tyrimų metiniai planai. Individualūs mokslinių tyrimų planai svarstomi programų ir mokslo skyrių susirinkimuose, juos pasirašo programų ir skyrių vadovai.

3.13. Individualius metinius mokslinių tyrimų planus tvirtina Instituto direktorius iki kiekvienų kalendorinių metų vasario mėn. 16 dienos.

3.14. Tenkinant mokslinių tyrimų reikmes Instituto moksliniai darbuotojai ir tyrėjai komandiruojami darbui į Lietuvos ir užsienio archyvus, organizuoja etnologines ir archeologines ekspedicijas. Komandiruočių įforminimo ir apmokėjimo tvarką nustato „*Lietuvos istorijos instituto darbuotojų komandiruočių įforminimo ir apmokėjimo tvarka*“, patvirtinta 2010 m. sausio 12 d. Lietuvos istorijos instituto direktoriaus įsakymu Nr. 6.

3.15. Kvalifikacijos tobulinimui Instituto moksliniai darbuotojai ir tyrėjai gali vykti į stažuotes užsienio šalyse. Stažuotė užsienyje tvarką nustato „*Darbuotojų stažuotės užsienyje tvarka*“, patvirtinta 2009 m. spalio 7 d. Lietuvos istorijos instituto direktoriaus įsakymu Nr. 87.

3.16. Doktorantūros studijas pagal 2001 m. liepos 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą „Dėl doktorantūros nuostatų patvirtinimo“ Nr. 897 organizuoja Doktorantūros komitetas, bet ne ilgiau kaip iki 2015 m. gruodžio 31 d. Pagal 2010 m. gegužės 12 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo Nr. 897 „Dėl doktorantūros nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ Nr. 561 Institutas vykdo doktorantūrą kartu su Vilniaus universitetu ir Vytauto Didžiojo universitetu, remdamasis *Vilniaus universiteto ir Lietuvos istorijos instituto istorijos krypties mokslo doktorantūros reglamentu* ir *Vytauto Didžiojo universiteto ir Lietuvos istorijos instituto etnologijos krypties mokslo doktorantūros reglamentu*.

3.17. Už doktorantūros studijas atsakingas Doktorantūros komitetas, kuriam talkina mokslinis sekretorius.

3.18. Už Instituto tarptautinių mokslinių ryšių organizavimą atsakingas direktoriaus pavaduotojas ryšiams su užsieniu.

4. Mokslinių tyrimų finansavimas

4.1. Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra Institute finansuojami iš šių šaltinių: Lietuvos Respublikos biudžeto asignavimai Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintoms programoms vykdyti; lėšos, gautos kaip programinis konkursinis mokslinių tyrimų finansavimas; pajamos, gautos iš mokslinės ir ūkinės veiklos, taip pat už teikiamas paslaugas; Lietuvos, užsienio ir tarptautinių fondų ir organizacijų lėšos; lėšos, gautos už dalyvavimą tarptautinėse mokslinėse programose; lėšos, gautos kaip parama pagal Lietuvos Respublikos paramos ir labdaros įstatymą; lėšos, gautos už mokslinių tyrimų rezultatų komercinimą; kitos teisėtai įgytos lėšos.

4.2. Atskaitymų į Instituto biudžetą nuo padalinių pajamų, gaunamų vykdant Lietuvos ir tarptautinių mokslo programų projektus, kontraktus bei užsakomuosius darbus, dydį nustato Instituto direktorius, jeigu šių atskaitymų tvarkos nereglamentuoja sutartis su finansuojančiąja institucija.

5. Mokslinės veiklos vertinimas

5.1. Mokslo darbuotojų mokslinė veikla privalo tenkinti Lietuvos mokslo tarybos 2012 m. sausio 30 d. nutarimu Nr. VII-100 „Dėl Lietuvos mokslo tarybos 2011 m. gegužės 16 d. nutarimo Nr. VII-71 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų pareigybių reikalavimų aprašo patvirtinimo“ patikslinimo“ patvirtintus minimalius reikalavimus.

5.2. Instituto mokslo darbuotojų ir tyrėjų mokslinės veiklos vertinimas atliekamas, remiantis Instituto mokslo tarybos patvirtintu *Lietuvos istorijos instituto mokslo darbuotojų ir kitų tyrėjų pareigybių kvalifikacinių reikalavimų aprašu*. Vertinimo rezultatai naudojami vykdant mokslo darbuotojų ir tyrėjų atestavimą bei konkursus, vertinant mokslo skyrių ir programų veiklos rezultatus.

5.3. Mokslo darbuotojo ir tyrėjo mokslinio darbo išskirtinis produktyvumas, mokslinis lygis, jo mokslinis ir tarptautinis aktyvumas, iniciatyvumas rengiant projektus Lietuvos mokslo tarybos inicijuojamiems konkursams, nustatomas atestacijos metu, yra pagrindas keisti jo pareiginių atlyginimą.

6. Mokslinės veiklos ataskaitos ir apskaita

6.1. Mokslo darbuotojai ir tyrėjai kalendorinių metų pabaigoje pateikia mokslinio skyriaus vadovui ir programos vadovui atliktų mokslinių ir socialinės bei kultūrinės plėtros darbų nustatytos formos ataskaitą. Prie ataskaitų pridedami per metus parengti (dar nespausdinti) tekstai (gali būti-skaitmeninė laikmena).

6.2. Individualios mokslinės veiklos ataskaitos svarstomos skyrių posėdžiuose. Šiuose posėdžiuose gali dalyvauti administracijos atstovai. Posėdyje apsvaistytas ataskaitas pasirašo skyrių ir programų vadovai.

6.3. Posėdyje, kuriame svarstomos individualios mokslinės veiklos ataskaitos, kartu atrenkama ne mažiau kaip 20 proc. I lygiui priskirtinų darbų, iš kurių bus formuojamas darbų, skirtų Instituto mokslinės veiklos vertinimui, sąrašas.

6.4. Kalendorinių metų pradžioje mokslo skyrių vadovai pateikia moksliniam sekretoriui atsiskaitomaisiais metais skyriuje vykdytos mokslinės veiklos, socialinės ir kultūrinės plėtros ataskaitas, programų ataskaitas, individualias mokslinės veiklos ataskaitas ir I lygiui priskirtų mokslo ir socialinės bei kultūrinės plėtros darbų sąrašą (kartu su I lygio darbų kopijomis arba nuorodomis, jei darbas patalpintas internetinėje erdvėje bei parašytais (nespausdintais) tekstais). Skyrių mokslinės veiklos ataskaitose turi būti pateikti argumentai, kuriais remiantis buvo pasirinktas mokslo tiriamojo darbo rezultatų konvertavimo dydis.

Atrenkant I lygio darbus rekomenduojama vadovautis šiais kriterijais:

Tiriamos problemos mastas, pobūdis ir vieta bendrame šakos, srities, tam tikros problematikos tyrimų kontekste. Šio klausimo kritinė refleksija moksliniame darbe;

Darbo tarptautinis aktualumas;

Sprendžiamos problemos reikšmingumas ir naujumas (temos, metodologinis ir empirinis);

Tyrimų perspektyvumas, reikšmė tolimesniems tyrimams;

Darbo aktualumas krypties (šakos) požiūriu;

Darbo tikslų ir uždavinių formulavimas; kritinė refleksija;

Turinio mokslinis pagrįstumas (teorinis, metodologinis, empirinis, išvadų, struktūros)

6.5. Individualias mokslinės veiklos, skyrių veiklos ir programų ataskaitas tvirtina Instituto direktorius.

6.6. Mokslinio darbo apskaitą vykdo mokslinis sekretorius.

6.7. Skyrių mokslinės veiklos ataskaitų pagrindu rengiama Instituto veiklos ataskaita. Instituto veiklos ataskaitoje analizuojama praėjusių metų Instituto mokslinė ir socialinė bei kultūrinė plėtros veikla, išteklių ir lėšų naudojimo efektyvumas, finansinė ir ūkinė veikla. Šios analizės pagrindu daromos išvados, kaip Institutas įgyvendina savo Įstatuose numatytas veiklos kryptis, tikslus, kaip jo veikla atitinka Instituto misiją.

6.8. Mokslo taryba svarsto metinę Instituto veiklos ataskaitą ir vertina, kaip Institutas įgyvendina savo tikslus ir uždavinius.

6.9. „Mokslo ir studijų institucijų mokslinės, meninės ir su jomis susijusios kitos veiklos ataskaitas“ pagal LR Švietimo ir mokslo ministro įsakymais patvirtintas formas ir terminus rengia mokslinis sekretorius.

7. Mokslinės veiklos rezultatų sklaida ir populiarinimas

7.1. Mokslo darbuotojai ir tyrėjai publikuoja savo mokslinių tyrimų ir taikomosios mokslinės veiklos rezultatus monografijose, šaltinių publikacijose, Lietuvos, tarptautiniuose bei užsienio mokslo žurnaluose, periodiniuose, tęstiniuose ir kituose mokslo leidiniuose, iš jų ir elektroniniuose.

7.2. Moksliniai rezultatai pristatomi mokslinėse konferencijose, simpoziumuose ir kituose mokslo renginiuose.

7.3. Mokslo darbuotojai ir tyrėjai vykdo šviečiamąją mokslo pasiekimų sklaidą, skelbdami straipsnius populiariojoje spaudoje, skaitydami viešas paskaitas, dalyvaudami televizijos bei radijo laidose, valstybinių ir savivaldos institucijų rengiamuose renginiuose.

8. Intelektinės nuosavybės teisių apsauga

8.1. Intelektinė nuosavybė apima šiuos objektus: autorių teisių objektus (meno, literatūros ir mokslo kūrinius, įskaitant kompiuterių programas ir duomenų bazes), pramoninės nuosavybės objektus (patentus, išradimus, prekių ženklus, pramoninį dizainą), *know-how* (gamybos, komercijos, technologijų paslaptis) ir kitus pramoninės nuosavybės objektus.

8.2. Intelektinės nuosavybės, sukurtos atliekant tarnybines pareigas, autorius yra fizinis asmuo ar fizinių asmenų grupė. Autoriaus turtinės teisės į kūrinių, išskyrus kompiuterių programas, kurių sukūrė darbuotojas, atlikdamas tarnybines pareigas ar vykdydamas tarnybines užduotis, penkiems metams pereina Institutui. Autoriaus turtinės teisės į kūrinių, išskyrus kompiuterių programas, kurių sukūrė darbuotojas, įgyvendindamas Lietuvos mokslo tarybos finansuojamus projektus, arba kitus iš Lietuvos Respublikos biudžeto arba Europos Sąjungos lėšomis finansuojamus projektus, arba doktorantūros metu, penkiems metams pereina Institutui, jeigu sutartyje dėl projekto įgyvendinimo arba doktorantūros sutartyje nenumatyta kitaip. Teisę į intelektinę nuosavybę, sukurtą vykdant bendrus mokslo tyrimo ir plėtros projektus, reglamentuoja darbą vykdančių partnerių sutartis.

Institutas gali atsisakyti turtinių teisių į kūrinių, jeigu šio kūrinio tinkamu leidybai nepripažino skyrius arba Instituto mokslo taryba ir nėra galimybių kūrinių pataisyti pagal keliamus reikalavimus.

8.3. Institutas atsako už trečiųjų asmenų intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus, atsirandančius dėl Institute sukurtų ir jo arba kitų teisių naudotojų naudojamų intelektinės veiklos rezultatų. Tuo atveju, kai Institutas atsisako teisių, atsirandančių iš intelektinės veiklos rezultatų, ir perduoda jas kūrėjui, kūrėjas yra atsakingas už perduotų teisių, atsirandančių iš intelektinės veiklos rezultatų, apsaugą, gynimą ir priežiūrą.

8.4. Instituto darbuotojo intelektinės nuosavybės produktai, sukurti atliekant tarnybines pareigas, turėtų turėti nuorodą, kur jie buvo sukurti. Šiai nuostatai gali būti taikomos išimtys.

8.5. Neturtines ir turtines teisės į intelektualinę nuosavybę reglamentuoja Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas bei kiti teisės aktai.

8.6. Konfliktai dėl teisių, atsirandančių iš intelektualinės veiklos rezultatų, sprendžiami dvišalių derybų būdu. Nepavykus susitarti – įstatymų nustatyta tvarka.

8.6. Dėl intelektualinės veiklos produktų sukūrimo ar panaudojimo su autoriumi arba autorių kolektyvu gali būti sudaromos autorinės kūrinio užsakymo, autorinės licencinės, autorinių turtinių teisių perdavimo sutartys, jeigu tokiems kūriniams sukurti yra papildomas finansavimas. Autorinių sutarčių sudarymą kontroliuoja direktoriaus pavaduotojas mokslo reikalams, jam talkina mokslinis sekretorius.